

Laura Georgescu

Feminismul liberal:

Și-a găsit expresia clasică în scrierile lui J.S. Mill, *The Subjection of Women*, și se regăsește astăzi în diverse grupuri "moderate" cum ar fi Organizația Națională a Femeilor care susține reforme legislative pentru îmbunătățirea statutului femeilor. Principala credință a feminismului liberal este că o femeie trebuie să fie în stare să-și aleagă rolul social cu aceeași libertate de care se bucură un bărbat. Cu toate că femeile dețin acum drepturi politice, liberalii consideră că femeile sunt încă supuse multor constrângeri legale care le împiedică succesul în sfera publică, în politică, afaceri și diverse profesii. Liberalii văd eliberarea femeilor ca și eliminarea acestor constrângeri și obținerea egalității în drepturi. Mai mult, în conformitate cu viziunea tradițională liberală care pune accent pe drepturile individuale, feminismul liberal insistă că fiecare persoană trebuie considerată separat pentru ca un individ remarcabil să nu aibă de suferit pentru deficiențele pe care apartenența lui la un anumit sex le poate avea. Astfel viziunea liberală consideră că ar trebui să existe o minimă intervenție a statului în viața individului. O asemenea credință respinge viziunea paternalistă potrivit căreia, datorită slăbiciunii lor, femeile au nevoie de protecție deosebită. Astfel, deși există numeroase diferențe demonstrabile între bărbați și femei, aceste diferențe nu constituie un motiv pentru ca femeile să sufere restricții legale ca și grup. Astfel, feministele liberale interpretează egalitatea ca și însemnând că fiecare individ, indiferent de sex, trebuie să aibă șanse egale în a obține poziția socială pe care el/ea o dorește. Cu toate acestea, această viziune recunoaște că egalitatea și libertatea pot să nu fie întotdeauna compatibile. Prin aceasta feministele liberale moderne diferă de cele tradiționale, considerând că legile nu ar trebui doar să nu discrimineze femeile, dar că aceste legi ar trebui folosite pentru a face discriminarea ilegală. Astfel ar trebui interzise plata inegală pentru munca egală, prejudecățile în admiterea femeilor la cursuri de calificare și școli, și discriminarea în practicile de angajare. În anumite zone, feminismul liberal poate chiar susține legi care să discrimineze în favoarea femeilor. De exemplu, angajarea preferențială a femeilor față de bărbați, sau alocații pentru femeile necalificate pentru a lucra în afara gospodăriei. Ele vor justifica susținerea unui astfel de tratament preferențial ca și o măsură de remediere a unor inegalități din trecut și doar ca și măsură temporară. În legătură cu posibila plată a concediilor de maternitate și obligația angajatorului de a reangaja o femeie după un astfel de concediu, liberalele consideră că aducerea pe lume și creșterea copiilor e un serviciu social ca și oricare altul (militar, de jurat), iar creșterea copiilor trebuie să se bucure de aceleași drepturi. Liberalele susțin de asemenea eliminarea legilor care restrâng contracepția și avortul și încurajează înființarea de creșe. Ele consideră că responsabilitatea tradițională a femeilor pentru îngrijirea copiilor e determinată de cultură și nu e un dat biologic. Ca atare, ele susțin implicarea tatălui în aceeași măsură în creșterea copiilor. Dacă femeile sunt capabile să participe în afara gospodăriei în termeni egali cu bărbații, și responsabilitatea trebuie împărțită pentru creșterea copiilor. Ca și o extindere a aceluiași principiu al responsabilității egale, ele susțin și serviciul militar obligatoriu pentru femei. În concluzie, liberalele nu consideră că e necesar să schimbăm întreaga structură socială pentru a elibera femeile. În același timp, ele nu consideră că această eliberare va fi obținută în același timp pentru toate femeile. Ele consideră că femeile își pot îmbunătăți condiția pe cont propriu cu mult înainte ca acest lucru să fie valabil pentru femei ca grup. Ele susțin că termenul de eliberare a femeilor implică și eliberarea bărbaților, de vreme ce bărbații nu sunt doar înlăturați dintr-o poziție privilegiată, ci sunt scutiți de la a-și asuma întreaga responsabilitate pentru susținerea familiei sau apărarea țării.

Feminismul marxist clasic:

Susține că opresiunea femeilor se datorează instituției proprietății private, ea poate fi eliminată doar prin abolirea respectivei instituții. Feminismul e văzut ca și parte a luptei pentru realizarea unei societăți comuniste. Pe termen lung, interesele femeilor sunt cele ale clasei muncitoare. Femeile au același interese cu bărbații în eliminarea claselor sociale. Cu toate acestea ei recunosc că femeile suferă de forme de opresiune la care bărbații nu sunt supuși. Marxiștii cred că opresiunea femeilor se datorează rolului tradițional pe care-l îndeplinesc în familie. Acesta exclude femeile de la participarea

în sfera publică și le limitează pe femei la munca domestică din lumea privată a gospodăriei. Până în zilele noastre căsătoria monogamă a fost concepută pentru a perpetua consolidarea bogăției în mâinile bărbaților. Pentru ei, societatea bazată pe clase este inseparabilă de dominația masculină. Venirea capitalismului a intensificat degradarea femeilor și continuarea capitalismului cere continuarea acestei degradări. Capitalismul și supremația masculină se susțin reciproc. Felul în care sexismul beneficiază de sistemul capitalist este că procură mână de lucru ieftină pentru industrie și prin aceasta exercită o presiune asupra tuturor veniturilor. De asemenea, prin alocarea fără plată a unor munci neprofitabile femeilor, cum ar fi prepararea hranei, munca domestică, grija pentru copii, bolnavi și bătrâni, societatea exploatează femeile. Pentru ei, prima condiție pentru eliberarea femeilor e aducerea soțiilor în sfera publică pentru a le scăpa de dependența economică de bărbați. Pentru aceasta e nevoie de schimbări sociale fundamentale. Toată munca prestată de femei în sfera privată trebuie să intre în sfera publică de producție.

Pentru feministe marxiste eliberarea femeilor înseamnă că funcțiile economice îndeplinite în familie sunt preluate de stat. Pentru marxști, libertatea e văzută nu doar ca absența discriminării, ci libertatea de coerciție și dependență economică. În mod similar, egalitatea înseamnă nu doar șanse egale în competiția cu alți indivizi, ci egalitate în satisfacerea nevoilor materiale. Ei au o viziune diferită de liberali asupra statului. El e văzut ca un instrument al opresiunii de clasă care în cele din urmă va dispărea. Între timp, ele consideră că statul ar trebui să preia mai mult decât funcția minimalistă liberală, și-anume să preia mijloacele de producție și să-și asume responsabilitățile economice pe care capitalismul le-a dat familiei și care au pus femeia într-o poziție de dependență față de bărbat. De vreme ce ele văd opresiunea femeilor ca ținând de sistemul socio-economic de ansamblu, ele neagă posibilitatea eliberării câtorva femei prin capacitățile individuale. Cu toate acestea sunt de acord că eliberarea femeilor va însemna și eliberarea bărbaților, care va include eliberarea de opresiunea de clasă.

Feminismul radical aduce în discuție conceptul de opresiune sexuală. Curentul e formulat de scriitoare precum Grace Atkinson și Shulamith Firestone. Ele neagă afirmația liberală cum că opresiunea femeilor e legată de lipsa de drepturi civile și politice. Resping și viziunea marxistă potrivit căreia femeile sunt oprimate fiindcă trăiesc într-o societate bazată pe clase. Ele pretind că rădăcinile opresiunii femeilor sunt de natură biologică. Ca și rezultat al slăbiciunii provocate de sarcină, femeile devin dependente de bărbați pentru a supraviețui. Pentru ele familia nu are baze sociale sau economice ci care țin de biologic. Supunerea fizică a femeilor de către bărbați e văzută ca și una din primele forme de opresiune înaintea proprietății private. De asemenea, modelele de putere care se dezvoltă în familie oferă un model de înțelegere a tuturor celorlalte forme de opresiune, cum ar fi rasismul sau societatea bazată pe clase. De vreme ce opresiunea femeilor ține de biologic, eliberarea femeilor înseamnă o revoluție biologică. Acest lucru e posibil cu ajutorul tehnologiei și în special al reproducerii artificiale. Femeile se pot elibera de această inegalitate fundamentală care constă în aducerea pe lume și creșterea copiilor. Astfel, maternitatea ar fi difuzată la nivelul întregii societăți.

Ele consideră ca tehnologia va elibera ambele sexe de la necesitatea de-a mai munci. Atât bazele biologice cât și economice ale familiei vor fi eliminate. Faptul că familia va dispărea va însemna și abolirea "sistemului de rol" forma de bază a relațiilor opresive și autoritare. Ele se deosebesc de liberale prin aceea că nu consideră că femeile trebuie să fie libere să-și găsească propriul rol social ci că întreg sistemul de roluri trebuie desființat. Sfârșitul familiei biologice va însemna și sfârșitul represiunii sexuale. Homosexualitatea, lesbianismul, contactul sexual extra-marital nu vor mai fi văzute ca și opțiuni alternative, în afara zonei de acțiune a statului în care individul poate sau nu alege să participe. Ele spun că însăși categoriile hetero, homo- sexual vor fi abolite și instituția contactului sexual unde bărbații și femeile au roluri bine determinate va dispărea și ea. Pentru ele, egalitate înseamnă faptul că femeile nu vor mai fi obligate să facă copii. Libertate înseamnă pentru ele ca femeile să aibă relații strânse cu copii fără a trebui să-i nască. Din punct de vedere politic ele imaginează o "anarhie comunistă" prin abolirea statului. Aceasta va fi atinsă gradual prin faza intermediară de "socialism cibernetic" cu permis de a crește copii și un venit garantat pentru tot.

Câteva idei de bază susținute de ele: credința că sarcina și maternitatea sunt experiențe dureroase și neplăcute, că sexualitatea nu e în mod natural genitală și heterosexuale și că tehnologia poate fi controlată de femei și bărbați fără a duce la totalitarism.

Noile direcții.

Începând cu anii 70 feminismul a mers în două direcții: separatismul lesbian și feminismul socialist. Separatismul lesbian e o ideologie mai puțin dezvoltată și coerentă. Poate fi considerată o mișcare în devenire în cadrul căreia apar diverse curente ideologice. Toate separatistele lesbiene consideră că în actuala situație a supremației masculine, femeile trebuie să se retragă din relațiile heterosexuale. Pentru unele aceasta e o necesitate temporară în vreme ce pentru altele lesbianismul va fi întotdeauna necesar. Ele resping atât credințele liberale cât și clasic marxiste despre preferințele sexuale. Unele acceptă însă concepția radicală cum că în cele din urmă nu contează dacă partenerul sexual e bărbat sau femeie. Cu toate acestea, în contextul imediat, ele cred că alegerile sexuale pe care le facem au importanță politică covârșitoare. Lesbianismul devine o modalitate de combatere a copleșitoare ideologii heterosexuale care perpetuează supremația masculină. Unele sunt în favoarea dezinstituționalizării activității sexuale, dar faptul că resping ideea că reproducerea nu stă la baza statutului inferior al femeii le plasează în afara feminismului radical și le apropie de marxism. Alte separatiste lesbiene sunt mult mai radicale declarându-se în favoarea unei societăți matriarhale vorbind despre societățile matriarhale vechi în care femeile erau puternice, se puteau apăra iar bărbații erau excluși din aceste societăți. Cultura feminină e comparată cu culturile patriarhale și e văzută ca fiind pacifistă, egalitară, vegetariană și avansată intelectual. Ele doresc să recreeze o astfel de cultură cu toate ca nu pretind că bărbații ar fi predispuși genetic spre distrugere și dominație, dar date fiind efectele comportamentale ale hormonilor masculini, în special testosteronul, ele consideră aceasta ca pe o posibilitate.

Feministele socialiste consideră că atât feminismul radical cât și marxismul au atât plusuri cât și deficiente. Ele acceptă concepția marxistă cum că socialismul e o condiție pentru eliberarea femeilor. Dar acesta nu e suficient. Ele consideră că trebuie apelat la acțiune culturală pentru a dezvolta o conștiință feministă pe lângă transformarea bazei economice. Ele consideră că monogamia nu se bazează pe condiții naturale ci economice. Mitchell considera că familia ca și instituție trebuie analizată într-un mod mult mai sofisticat și specific în funcție de sarcinile separate și totuși conectate pe care femeile le desfășoară în cadrul ei: producție, reproducție, sexualitate și socializarea copiilor. Nu e de ajuns ca femeile să intre în sectorul productiv așa cum susțineau marxistii, ci ele trebuie să aibă acces la slujbe prestigioase în poziții de administrație și conducere. De asemenea, femeilor trebuie să li se plătească salariu pentru munca în cadrul domestic. Cu toate acestea, nu toate socialistele acceptă această poziție. Ele sunt sensibile la relațiile de putere pe care le implică interacțiunea dintre bărbați și femei și consideră ca ea trebuie schimbată înaintea revoluției în deținerea mijloacelor de producție. Dacă ar fi să evaluăm aceste ultime două curente din perspectiva ideilor noi pe care le aduc, autoarea consideră că cel puțin separatismul lesbian poate fi considerat o nouă ideologie, de vreme ce aici libertatea e interpretată ca libertate față de bărbați și acesta e un element nou. Feministele socialiste pot fi văzute mai mult ca o extensie a celor marxiste.